

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

PAOLO MENGOZZI

12 päivänä syyskuuta 2017¹

Asia C-291/16

Schweppes SA

vastaan

Red Paralela SL,

Red Paralela BCN SL, aiemmin Carbòniques Montaner SL,

Orangina Schweppes Holding BV:n,

Schweppes International Ltd:n ja

Exclusivas Ramírez SL:n

osallistuessa asian käsittelyyn

(Ennakkoratkaisupyyntö – Juzgado de lo Mercantil no 8 de Barcelona (Barcelonan kaupallisia asioita käsittelevä 8. tuomioistuin, Espanja))

Ennakkoratkaisupyyntö – Jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentäminen – Tavaramerkit – Direktiivi 2008/95/EY – 7 artiklan 1 kohta – Tavaramerkkiin perustuvan oikeuden sammuminen – Rinnakkaiset tavaramerkit – Tavaramerkkien luovutus Euroopan talousalueen (ETA) tietyn alueen osalta

1. Yli 20 vuoden kuluttua 22.6.1994 annetusta tuomiosta IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) (jäljempänä tuomio IHT) unionin tuomioistuimen käsiteltävänä on jälleen ennakkoratkaisukysymyksiä, jotka koskevat tavaramerkkiin perustuvan oikeuden sammumista asiayhteydessä, jossa on jaettu vapaaehtoisesti rinnakkaisia oikeuksia, joilla on sama alkuperä ja jotka ovat syntyneet useassa Euroopan talousalueen (ETA) valtiossa. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuimen on pohdittava vielä kerran tavaramerkkioikeutta koskevan suojan ja tavaroiden vapaan liikkuvuuden välistä tasapainoa.

2. Nyt käsiteltävän asian kohteena oleva ennakkoratkaisupyyntö koskee erityisesti jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä 22.10.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/95/EY² 7 artiklan 1 kohdan sekä SEUT 36 artiklan tulkintaa.

3. Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä espanjalainen yhtiö Schweppes SA ja toisaalta Red Paralela SL ja Red Paralela BCN SL, aiemmin Carbòniques Montaner SL (jäljempänä yhdessä Red Paralela), ja joka koskee sitä, että viimeksi mainitut ovat tuoneet Yhdistyneestä kuningaskunnasta Espanjaan tonic-vesipulloja varustettuna tavaramerkillä SCHWEPPEES.

¹ Alkuperäinen kieli: ranska.

² EUVL 2008, L 299, s. 25, ja oikaisu EUVL 2009, L 11, s. 86. Direktiivi 2008/95 on kumottu 15.1.2019 alkavin vaikutuksin jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä 16.12.2015 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2015/2436 (EUVL 2015, L 336, s. 1), joka tuli voimaan 12.1.2016 ja jonka 15 artikla vastaa olennaisilta osin direktiivin 2008/95 7 artiklaa.

Pääasian oikeudenkäynti, ennakkoratkaisukysymykset ja asian käsittely unionin tuomioistuimessa

4. Tavaramerkin SCHWEPPEES historia ulottuu vuoteen 1783, jolloin Jacob Schwegge keksi ensimmäisen teollisen menetelmän veden hiilihapottamiseen, jolloin syntyi juoma, joka tunnettiin tuolloin nimellä ”Schweppes’s Soda Water”, ja perusti yhtiön J. Schwegge & Co. Genevessä (Sveitsi). Vuosien mittaan tavaramerkki SCHWEPPEES on saavuttanut maailmanlaajuisia mainetta tonic-vesien markkinoilla.

5. Euroopassa merkki ”Schweppes” on rekisteröity sarjaksi kansallisia sana- ja kuviomerkkejä, jotka ovat samoja tai käytännössä samoja kaikissa ETA:n jäsenvaltioissa.

6. Cadbury Schweppes oli vuosien ajan ainoa näiden eri rekisteröityjen tavaramerkkien haltija. Vuonna 1999 se luovutti The Coca-Cola Company -konsernille (jäljempänä Coca-Cola) tavaramerkkeihin SCHWEPPEES liittyneet oikeudet ETA:n 13 jäsenvaltiossa mutta säilytti näiden oikeuksien haltijuuden 18 muussa valtiossa.³ Vuonna 2009 japanilainen Suntory-konserni osti Cadbury Schweppesin, josta tuli Orangina Schweppes Group (jäljempänä Orangina Schweppes -konserni).

7. Espanjassa rekisteröidyt tavaramerkit SCHWEPPEES kuuluvat Schweppes International Ltd:lle, joka on Orangina-konsernin holdingyhtiön, Orangina Schweppes Holding BV:n englantilainen tytäryhtiö. Schweppesillä, joka on Orangina Schweppes Holdingin espanjalainen tytäryhtiö, on yksinomainen käyttö lupa näiden tavaramerkkien hyödyntämiseen Espanjassa.

8. Schweppes nosti 29.5.2014 Red Paralelaa vastaan loukkauskanteen sillä perusteella, että se oli tuonut Espanjaan ja pitänyt siellä kaupan Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevia tonic-vesipulloja, jotka oli varustettu tavaramerkillä SCHWEPPEES. Schweppesin mukaan nämä toimet ovat luvattomia, koska se ei ole valmistanut kyseisiä tonic-vesipulloja eikä saattanut niitä markkinoille itse eikä niitä ole valmistettu tai saatettu markkinoille sen suostumuksella, vaan tämän on tehnyt Coca-Cola, jolla ei ole sen mukaan mitään sidosta Orangina Schweppes -konserniin. Se väittää tässä yhteydessä, että koska merkit ja kyseiset tuotteet ovat samat, kuluttaja ei kykene erottamaan näiden pullojen kaupallista alkuperää.

9. Red Paralela puolustautui tätä loukkauskannetta vastaan vetoamalla tavaramerkkioikeuden sammumiseen, joka johtui Euroopan unionin jäsenvaltioista, joissa Coca-Cola on tämän tavaramerkin haltija, peräisin olevien tavaramerkillä SCHWEPPEES varustettujen tuotteiden osalta hiljaisesta hyväksymisestä. Red Paralela väittää lisäksi, että Coca-Colan ja Schweppes Internationalin välillä on kiistatta oikeudellisia ja taloudellisia sidoksia, kun ne hyödyntävät yhdessä merkkiä ”Schweppes” universaalina tavaramerkkinä.⁴

3 Schweppes huomauttaa kirjallisissa huomautuksissaan, että Euroopan komissio oli vastustanut tavaramerkin SCHWEPPEES maailmanlaajuisia luovuttamista Coca-Colalle, mitä Cadbury Schweppes alun perin suunnitteli, ja että se oli tämän vastustuksen vuoksi jakanut tavaramerkin ETA:n alueella.

4 Red Paralela nosti ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vastakanteen sekä Schweppesiä, Orangina Schweppes Holdingia että Schweppes Internationalia vastaan yhtäältä SEUT 101 artiklan rikkomisen ja toisaalta vilpillisen kilpailun perusteella. Myöhemmin se luopui näistä vaatimuksensa kahdesta osasta ensimmäisestä sillä perusteella, että sen jälkeen kun se oli tehnyt kantelun Comisión Nacional de los Mercados y la Competencialle (kansallinen markkina- ja kilpailuviranomainen, Espanja), tämä oli aloittanut kilpailusääntöjen rikkomista koskevan menettelyn Schweppesiä vastaan sillä perusteella, että sen menettelytavat, jotka sisälsivät sopimusten tekemisen sen itsenäisten jälleenmyyjien kanssa Espanjassa, mukaan lukien Exclusivas Ramírez SL -yhtiö, jota vastaan oli niin ikään nostettu vastakanne, saattoivat olla kilpailunvastaisia, koska niiden tarkoituksena oli rajoittaa tavaramerkillä SCHWEPPEES varustettujen tuotteiden, joita tämä yhtiö ei ollut valmistanut, jakelua ja kaupan pitämistä Espanjassa sekä rajoittaa näiden tuotteiden rinnakkaistuontia (asia S/DC/0548/15 SCHWEPPEES). Sen johdosta, että SCHWEPPEES hyväksyi joukon sitoumuksia, jotka muuttivat kyseisten sopimusten sisältöä, kyseinen menettely päätettiin 29.6.2017 rikkomista toteamatta (käsittelyn lopettamista koskeva päätös on julkaistu kansallisen markkina- ja kilpailuviranomaisen verkkosivustolla osoitteessa https://www.cnmc.es/sites/default/files/1724145_1.pdf).

10. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toteamusten mukaan nyt käsiteltävän asian kannalta merkitykselliset tosiseikat ovat seuraavat:

- Schweppes International on edistänyt siitä huolimatta, että se on rinnakkaisten tavaramerkkien haltija vain osassa ETA:n jäsenvaltioita, tavaramerkin SCHWEPPES maailmanlaajuista imagoa
- Coca-Cola, joka on muissa ETA:n jäsenvaltioissa rekisteröityjen rinnakkaisten tavaramerkkien haltija, on edistänyt tämän maailmanlaajuisen tavaramerkin imagon säilyttämistä
- tämä maailmanlaajuinen imago aiheuttaa sekaannusta relevantille espanjalaiselle kohderyhmälle tavaramerkillä SCHWEPPES varustettujen tuotteiden kaupallisen alkuperän osalta
- Schweppes International vastaa tavaramerkille SCHWEPPES erityisesti omistetusta eurooppalaisesta verkkosivustosta (www.schweppes.eu), joka sisältää paitsi yleisiä tietoja tämän tavaramerkin tuotteista, myös linkkejä paikallisille verkkosivustoille ja muun muassa Coca-Colan hallinnoimalle brittiläiselle verkkosivustolle
- Schweppes International, jolla ei ole mitään oikeuksia tavaramerkkiin SCHWEPPES Yhdistyneessä kuningaskunnassa (jossa tavaramerkki on Coca-Colan hallussa), vetoaa verkkosivustollaan tavaramerkin brittiläiseen alkuperään
- Schweppes International ja Schweppes käyttävät Yhdistyneen kuningaskunnan tuotteiden imagoa mainonnassaan
- Schweppes International markkinoi Yhdistyneessä kuningaskunnassa tuotteita, jotka on varustettu tavaramerkillä SCHWEPPES, ja antaa niistä tietoja asiakkaille sosiaalisessa mediassa
- sellaisten tuotteiden esittely, jotka on varustettu tavaramerkillä SCHWEPPES ja joita Schweppes International pitää kaupan, on hyvin samankaltainen – jopa sama tietyissä jäsenvaltioissa, kuten Tanskassa ja Alankomaissa – kuin tuotteiden, jotka on varustettu samalla Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevalla tavaramerkillä
- Schweppes International, jonka kotipaikka on Yhdistyneessä kuningaskunnassa, ja Coca-Cola toimivat molemmat rauhanomaisesti samaan aikaan Yhdistyneen kuningaskunnan alueella
- sen jälkeen kun vuonna 1999 luovutettiin osa Coca-Colan rinnakkaisista tavaramerkeistä, tavaramerkkien SCHWEPPES kaksi haltijaa ETA:ssa vaati samanaikaisesti alueillaan samojen tai samanlaisten uusien tavaramerkkien SCHWEPPES (kuten esimerkiksi tavaramerkin SCHWEPPES ZERO) rekisteröimistä samoille tuotteille
- vaikka Schweppes International on rinnakkaisten tavaramerkkien haltija Alankomaissa, tavaramerkin hyödyntämisestä kyseisessä maassa (eli tuotteen valmistaminen, pullottaminen ja kaupan pitäminen) vastaa Coca-Cola käyttöluvanhaltijana
- Schweppes International ei vastusta sitä, että tavaramerkillä varustettuja Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevia tuotteita markkinoidaan sähköisesti useissa ETA:n jäsenvaltioissa, joissa se on tavaramerkkiä SCHWEPPES koskevien oikeuksien haltija, kuten Saksassa ja Ranskassa. Tällä tavaramerkillä varustettuja tuotteita myydään lisäksi koko ETA:n alueella web-portaalien välityksellä tekemättä eroa alkuperän suhteen
- Coca-Cola ei ole vastustanut tavaramerkkioikeuksiensa perusteella rekisteröintihakemusta, jonka Schweppes International on esittänyt unionin mallista, joka sisältää sanaosan ”Schweppes”.

11. Tässä tilanteessa Juzgado de lo Mercantil n° 8 de Barcelona on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Ovatko SEUT 36 artikla, direktiivin 2008/95 7 artiklan 1 kohta ja direktiivin 2015/2436 15 artiklan 1 kohta esteenä sille, että se, joka on tavaramerkin haltija yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa, estää toisesta jäsenvaltiosta tulevien tuotteiden, jotka on varustettu samalla tai lähes samalla tavaramerkillä, jonka haltija on joku kolmas henkilö, rinnakkaistuonnin tai kaupan pitämisen, kun kyseinen tavaramerkin haltija on edistänyt maailmanlaajuisen tavaramerkin imagoa, joka liittyy jäsenvaltioon, josta tulevat tuotteet, joiden tuonnin se pyrkii kieltämään?
- 2) Ovatko SEUT 36 artikla, direktiivin 2008/95 7 artiklan 1 kohta ja direktiivin 2015/2436 15 artiklan 1 kohta esteenä sille, että myydään tuotteita, jotka on varustettu tavaramerkillä, joka on tunnettu laajasti unionin alueella, kun rekisteröintien haltijat pitävät yllä maailmanlaajuisen tavaramerkin imagoa koko ETA:ssa, mikä aiheuttaa keskivertokuluttajassa sekaannusta niiden tuotteiden kaupallisessa alkuperästä?
- 3) Ovatko SEUT 36 artikla, direktiivin 2008/95 7 artiklan 1 kohta ja direktiivin 2015/2436 15 artiklan 1 kohta esteenä sille, että se, joka on samojen tai samankaltaisten kansallisten tavaramerkkien haltija eri jäsenvaltioissa, vastustaa tuotteiden, jotka on varustettu samalla tai samankaltaisella tavaramerkillä kuin sen tavaramerkki, tuontia jäsenvaltioon, jossa se on tavaramerkin haltija, kun nämä tuotteet tulevat jäsenvaltiosta, jossa se ei ole tavaramerkin haltija, kun se on sallinut nimenomaisesti tai hiljaisesti näiden samojen tuotteiden tuonnin ainakin yhdessä jäsenvaltiossa, jossa se on tavaramerkin haltija?
- 4) Ovatko SEUT 36 artikla, direktiivin 2008/95 7 artiklan 1 kohta ja direktiivin 2015/2436 15 artiklan 1 kohta esteenä sille, että A, joka on jäsenvaltiossa tavaramerkin X haltija, vastustaa tällä tavaramerkillä varustettujen tuotteiden tuontia, jos kyseiset tuotteet tulevat toisesta jäsenvaltiosta, jossa on rekisteröity sama merkki kuin X (Y) toiselle tavaramerkin haltijalle B, joka pitää sillä varustettuja tavaroita kaupan, ja
- tavaramerkin haltijoilla A ja B on tiiviit kaupalliset ja taloudelliset suhteet, vaikka ne eivät varsinaisesti ole riippuvuussuhteessa toisiinsa tavaramerkin X yhteisen hyödyntämisen osalta
 - tavaramerkin haltijat A ja B sovittavat yhteen tavaramerkkistrategiansa, jolla edistetään harkitusti relevantin kohderyhmän keskuudessa yhden ainoan maailmanlaajuisen tavaramerkin ulkoasua tai imagoa, tai
 - tavaramerkin haltijoilla A ja B on tiiviit kaupalliset ja taloudelliset suhteet, vaikka ne eivät varsinaisesti ole riippuvuussuhteessa toisiinsa tavaramerkin X yhteisen hyödyntämisen osalta, minkä lisäksi ne sovittavat yhteen tavaramerkkistrategiansa ja siten edistävät harkitusti relevantin kohderyhmän keskuudessa yhden ainoan maailmanlaajuisen tavaramerkin ulkoasua tai imagoa?”

12. Kirjallisia huomautuksia ovat unionin tuomioistuimelle esittäneet Schweppes, Red Paralela, Schweppes International, Orangina Schweppes Holding, Kreikan ja Alankomaiden hallitukset sekä komissio.

13. Schweppesin, Schweppes Internationalin, Orangina Schweppes Holdingin, Red Paralelan ja komission suulliset lausumat kuultiin 31.5.2017 pidetyssä istunnossa.

Oikeudellinen arviointi

Ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottaminen

14. Schweppes, Schweppes International ja Orangina Schweppes Holding vaativat ensisijaisesti unionin tuomioistuinta jättämään ennakkoratkaisupyynnön tutkimatta.

15. Ne väittävät ensinnäkin, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kuvaama tosiseikkoja koskeva asiayhteys ei ole ainoastaan ilmeisen virheellinen⁵ vaan myös epätäydellinen, koska Schweppesin ja Schweppes Internationalin kanta on jätetty harkitusti ja mielivaltaisesti pois tarkastelusta niiden puolustautumisoikeuksien vastaisesti.⁶

16. Muistutettakoon tässä yhteydessä, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklassa tarkoitettussa ennakkoratkaisumenettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, yksinomaan kansallinen tuomioistuin on toimivaltainen toteamaan pääasian tosiseikat ja arvioimaan niitä.⁷ Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin voi lausua yksinomaan unionin oikeuden tulkinnasta tai pätevyydestä kansallisen tuomioistuimen kuvaaman tosiasiallisen ja oikeudellisen tilanteen valossa, jotta se voisi antaa kansalliselle tuomioistuimelle asian ratkaisemisen kannalta hyödyllisiä ohjeita.⁸ Näin ollen Juzgado de lo Mercantil n° 8 de Barcelonan esittämiin kysymyksiin on vastattava tämän tuomioistuimen ennakkoratkaisupyynnössään esittämien tosiseikkojen perusteella.

17. Schweppes, Schweppes International ja Orangina Schweppes Holding vetoavat toiseksi siihen, että esitetyt ennakkoratkaisukysymykset ovat abstrakteja ja perustuvat yleisluonteisiin ja hypoteettisiin väitteisiin. Unionin tuomioistuimen on niiden mukaan siis mahdotonta arvioida kysymysten tarpeellisuutta ja merkityksellisyyttä.

18. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklalla luotu menettely on unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön väline, jonka avulla unionin tuomioistuin esittää kansallisille tuomioistuimille ne unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joita ne tarvitsevat ratkaistakseen niiden käsiteltäviksi saatetut asiat.⁹ Tässä yhteistyössä kansallinen tuomioistuin, jossa asia on vireillä, voi asian erityspiirteiden perusteella parhaiten arvioida, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämällä kysymyksillä merkitystä asian kannalta.¹⁰ On kuitenkin niin, että unionin tuomioistuimen on oman

5 Schweppes, Schweppes International ja Orangina Schweppes Holding kiistävät esim. sen, että Orangina Schweppes -konsernin ja Coca-Colan välillä olisi taloudellisia ja oikeudellisia sidoksia, varsinkin taloudellisen ja/tai oikeudellisen riippuvuuden muodossa, että Coca-Colan valmistamat tuotteet olisivat näkyneet verkkosivuilla, jotka olisivat olleet jollain Orangina Schweppes -konsernille kuuluvalla palvelimella, että viimeksi mainittu olisi vallannut itselleen Yhdistyneen kuningaskunnan alueen tavaramerkin SCHWEPPEES osalta, että se käyttäisi Coca-Colan valmistamia tuotteita institutionaalisissa mainonnassaan, että se ei puolustaisi teollisoikeuksiaan markkinoilla ja että se sallisi sen, että kuluttajien keskuudessa syntyy sekaannusta, ja että se harjoittaisi Coca-Colan kanssa yhteensovitettua politiikkaa teollisoikeuksien rekisteröinnissä.

6 Schweppes, Schweppes International ja Orangina Schweppes Holding huomauttavat tässä yhteydessä, että Schweppes on nostonut ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä oikeustoimien mitättömyyttä koskevan kanteen, jonka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on jättänyt tutkimatta, ja että siitä voitaisiin myöhemmin nostaa perustuslakiin perustuvien oikeuksien loukkaamista koskeva kanne (recurso d'amparo) Tribunal Constitucionalissa (perustuslakituomioistuin, Espanja).

7 Ks. mm. tuomio 25.10.2012, Rintisch, (C-553/11, EU:C:2012:671, 15 kohta) ja viimeksi tuomio 28.7.2016, Kratzer (C-423/15, EU:C:2016:604, 27 kohta).

8 Ks. mm. tuomio 9.11.2006, Chateignier, (C-346/05, EU:C:2006:711, 22 kohta) ja viimeksi tuomio 28.7.2016, Kratzer (C-423/15, EU:C:2016:604, 27 kohta).

9 Ks. vastaavasti mm. tuomio 16.7.1992, Meilicke (C-83/91, EU:C:1992:332, 22 kohta); tuomio 27.11.2012, Pringle (C-370/12, EU:C:2012:756, 83 kohta) ja tuomio 24.10.2013, Stoilov i Ko (C-180/12, EU:C:2013:693, 36 kohta).

10 Ks. vastaavasti mm. tuomio 16.7.1992, Lourenço Dias (C-343/90, EU:C:1992:327, 15 kohta); tuomio 21.2.2006, Ritter-Coulais (C-152/03, EU:C:2006:123, 14 kohta); tuomio 24.10.2013, Stoilov i Ko (C-180/12, EU:C:2013:693, 37 kohta) ja tuomio 28.7.2016, Association France Nature Environnement (C-379/15, EU:C:2016:603, 46 kohta).

toimivaltaisuuksensa arvioimiseksi tarvittaessa tutkittava ne olosuhteet, joiden vallitessa kansallinen tuomioistuin on esittänyt ennakkoratkaisukysymyksen, ja erityisesti ratkaistava, onko siltä pyydettyllä unionin oikeuden tulkinnalla yhteys pääasian tosiseikkoihin ja kohteeseen, jottei se päädy antamaan neuvoa-antavia lausuntoja yleisluonteisista tai hypoteettisista kysymyksistä.¹¹

19. Ennakkoratkaisupyyntöä tai Schweppeesin esittämistä asiakirjoista ei tässä tapauksessa ilmene, että esitetyillä ennakkoratkaisukysymyksillä ei selvästi olisi yhteyttä pääasian tosiseikkoihin ja/tai kohteeseen. Tällaista yhteyttä ei voida myöskään kiistää pelkästään sillä perusteella, että oikeudenkäynnin jokin osapuoli on kiistänyt ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tosiseikkoja koskevien toteamusten paikkansapitävyyden.

20. Schweppees, Schweppees International ja Orangina Schweppees Holding väittävät lopuksi, että koska tavaramerkkiin perustuvan oikeuden sammumista koskeva unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö on vakiintunut ja selvä, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyytämä tulkinta unionin oikeussäännöistä kuuluu acte clair -opin alaan. Ennakkoratkaisupyyntöä esittäminen unionin tuomioistuimelle ei näin ollen olisi ollut tarpeen ja se on jätettävä tutkimatta.

21. Korostan tässä yhteydessä, että unionin tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus täsmentää, että se seikka, että ennakkoratkaisukysymykseen annettava vastaus on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä tai että siitä ei ole mitään 6.10.1982 annetussa tuomiossa Cilfit ym. (283/81, EU:C:1982:335) tarkoitettua perusteltua epäilyä – jos oletetaan, että asia on tosiasiallisesti näin nyt käsiteltävässä asiassa –, ei mitenkään estä kansallista tuomioistuinta esittämästä unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymystä¹² eikä unionin tuomioistuin menetä kyseisen seikan seurauksena toimivaltaansa lausua tällaisesta kysymyksestä.¹³ Lisäksi tuomioon 6.10.1982, Cilfit ym. (283/81, EU:C:1982:335) perustuvassa oikeuskäytännössä todetaan, että on yksinomaan kansallisen tuomioistuimen asiana arvioida, onko se, miten unionin oikeutta on sovellettava asianmukaisesti, niin ilmeistä, ettei tästä ole mitään perusteltua epäilyä, ja päättää näin ollen, ettei se esitä unionin tuomioistuimelle kansallisessa tuomioistuimessa esiin tullutta kysymystä unionin oikeuden tulkinnasta,¹⁴ sekä ratkaista kysymys omalla vastuullaan.¹⁵

22. Edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisupyyntö on tutkittava.

Asiakysymys

23. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteleekin neljällä ennakkoratkaisukysymyksellään lähinnä, ovatko SEUT 36 artikla ja direktiivin 2008/95 7 artiklan 1 kohta¹⁶ ennakkoratkaisupyyntöä kuvattujen kaltaisissa olosuhteissa esteenä sille, että kansallisen tavaramerkin haltijan käyttöluvanhaltija vetoaa yksinoikeuteen, joka tavaramerkin haltijalla on sen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, jossa kyseinen tavaramerkki on rekisteröity, vastustaakseen sellaisten tuotteiden tuontia ja/tai kaupan pitämistä tässä valtiossa, jotka on varustettu samalla tavaramerkillä ja jotka ovat peräisin jostain toisesta jäsenvaltiosta, jossa tämä tavaramerkki, joka oli aikaisemmin sellaisen konsernin omaisuutta, johon sekä tavaramerkin haltija tuontivaltiossa että sen käyttöluvanhaltija kuuluvat, on sellaisen kolmannen osapuolen hallussa, joka on hankkinut oikeudet luovutuksen perusteella.

11 Ks. vastaavasti mm. tuomio 16.12.1981, Foglia (244/80, EU:C:1981:302, 18 ja 21 kohta); tuomio 30.9.2003, Inspire Art (C-167/01, EU:C:2003:512, 45 kohta) ja tuomio 24.10.2013, Stoilov i Ko (C-180/12, EU:C:2013:693, 38 kohta).

12 Ks. vastaavasti tuomio 6.10.1982, Cilfit ym. (283/81, EU:C:1982:335, 15 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

13 Tuomio 11.9.2008, UGT-Rioja ym. (C-428/06–C-434/06, EU:C:2008:488, 42 ja 43 kohta).

14 Ks. tuomio 15.9.2005, Intermodal Transports (C-495/03, EU:C:2005:552, 37 kohta) ja tuomio 9.9.2015, X ja van Dijk (C-72/14 ja C-197/14, EU:C:2015:564, 58 kohta).

15 Tuomio 9.9.2015, X ja van Dijk (C-72/14 ja C-197/14, EU:C:2015:564, 58 kohta).

16 Direktiivin 2015/2436 15 artiklan 1 kohta, johon ennakkoratkaisukysymyksissä niin ikään viitataan, ei ole sovellettavissa pääasian kohteena oleviin tosiseikkoihin.

24. Käsittelen näitä kysymyksiä yhdessä. Muistutan tätä tarkoitusta varten aluksi tavaramerkkiin perustuvan oikeuden sammumista koskevassa oikeuskäytännössä vahvistetuista periaatteista, joita sovelletaan silloinkin, kun rinnakkaiset oikeudet, joiden taustalla on sama haltija, on jaettu useaan ETA:n valtioon. Tämän jälkeen tutkin tapaa, jolla näitä periaatteita voitaisiin soveltaa pääasian riitaan liittyvien kaltaisissa olosuhteissa. Lopuksi ehdotan tämän tarkastelun perusteella vastausta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin.

Tavaramerkkiin perustuvan oikeuden sammuminen

25. Jäsenvaltioiden lainsäädännössä tunnustetaan lähtökohtaisesti tavaramerkin haltijan oikeus vastustaa sitä, että kolmannet osapuolet tuovat ja pitävät kaupan tällä tavaramerkillä varustettuja tuotteita.¹⁷ Jos nämä tuotteet ovat peräisin jostain toisesta jäsenvaltiosta, tämän oikeuden käyttäminen johtaa tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoitukseen. Koska tällainen rajoitus on perusteltu teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi, se kuuluu SEUT 36 artiklan ensimmäisen virkkeen soveltamisalaan ja on siten sallittu, ellei kyseessä ole kyseisen artiklan toisessa virkkeessä tarkoitettu ”keino mielivaltaiseen syrjintään” tai ”jäsenvaltioiden välisen kaupan peitelty rajoittaminen”.

26. Tavaramerkkiin perustuvan oikeuden sammumista koskeva periaate otettiin unionin oikeuteen oikeuskäytännössä, minkä jälkeen se kodifioitiin ensimmäisen direktiivin 89/104 7 artiklan 1 kohtaan,¹⁸ tämän jälkeen direktiivin 2008/95 7 artiklan 1 kohtaan ja lopuksi direktiivin 2015/2436 15 artiklan 1 kohtaan,¹⁹ ja sillä rajoitetaan jäsenvaltioiden tunnustamien yksinoikeuksien laajuutta tarkoituksena välttää näiden oikeuksien käyttäminen siten, että sisämarkkinat jakautuvat kansallisten markkinoiden eristämisen vaikutuksesta.

27. Tässä periaatteessa vahvistetaan tavaramerkin alueellisuuden ja tavaroiden vapaan liikkuvuuden välisen tasapainon nimissä, että jos laillisesti tavaramerkillä varustettu tuote on saatettu markkinoille unionissa (ja laajemmin ETA:ssa) tavaramerkin haltijan suostumuksella tai toimesta, tämä ei voi vastustaa tämän tuotteen myöhempää liikkeeseen laskemista käyttämällä yksinoikeuttaan.

28. Tämä periaate muotoiltiin ensi kertaa 31.10.1974 annetussa tuomiossa Centrafarm ja de Peijper (16/74, EU:C:1974:115).²⁰ Yhteisöjen tuomioistuin muistutti kyseisessä tuomiossa aluksi siitä, että vaikka perustamissopimus ei vaikuta jäsenvaltion lainsäädännössä tunnustettujen teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien olemassaoloon, perustamissopimuksen kiellot voivat kuitenkin vaikuttaa näiden oikeuksien käyttöön.²¹ Se täsmensi tämän jälkeen, että ”koska [SEUT] 36 artiklassa poiketaan [sisä]markkinoiden yhdestä perusperiaatteesta, siinä sallitaan tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevat poikkeukset ainoastaan siinä määrin kuin ne ovat perusteltuja sellaisten oikeuksien suojelemiseksi, jotka muodostavat näiden teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien ydinsisällön”.²² Se totesi lisäksi, että tavaramerkkien yhteydessä kaupallisten oikeuksien ydinsisältönä on muun muassa ”taata haltijalle yksinoikeus käyttää tavaramerkkiä tuotteen ensimmäisen liikkeeseen laskemisen yhteydessä ja siten suojella sitä kilpailijoilta, jotka haluaisivat käyttää väärin tavaramerkin asemaa ja mainetta myymällä tuotteita, jotka on aiheettomasti varustettu tällä tavaramerkillä”.²³ Se päätteli tämän tavoitteen

17 On muistettava, että säännöt, jotka liittyvät tavaramerkkiin kuuluviin oikeuksiin, sekä oikeudet, joita tavaramerkkien haltijoilla on unionissa, on yhdenmukaistettu täydellisesti. Ks. tästä jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä 21.12.1988 annetun ensimmäisen neuvoston direktiivin 89/104/ETY (EYVL 1989, L 40, s. 1) osalta tuomio 3.6.2010, Coty Prestige Lancaster Group (C-127/09, EU:C:2010:313, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen); ks. myös tuomio 16.7.1998, Silhouette International Schmied (C-355/96, EU:C:1998:374, 25 ja 29 kohta).

18 Ks. edellä alaviite 17.

19 Ks. myös unionin tavaramerkistä 26.2.2009 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 207/2009 (EUVL 2009, L 78, s. 1) 13 artiklan 1 kohta sekä Euroopan unionin tavaramerkistä 14.6.2017 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/1001 (EUVL 2017, L 154, s. 1), jolla korvataan asetus N:o 207/2009 1.10.2017 lukien, 15 artiklan 1 kohta.

20 Sama periaate oli jo vahvistettu tekijänoikeuksien lähioikeuksien osalta tuomiossa 8.6.1971, Deutsche Grammophon Gesellschaft (78/70, EU:C:1971:59, 12 kohta). Ks. patenteista tuomio 31.10.1974, Centrafarm ja de Peijper (15/74, EU:C:1974:114, 10–12 kohta).

21 Ks. tuomio 31.10.1974, Centrafarm ja de Peijper (16/74, EU:C:1974:115, 6 kohta).

22 Ks. tuomio 31.10.1974, Centrafarm ja de Peijper (16/74, EU:C:1974:115, 7 kohta).

23 Ks. tuomio 31.10.1974, Centrafarm ja de Peijper (16/74, EU:C:1974:11, 8 kohta).

perusteella, että este, joka perustuu tavaramerkin haltijalle teollisoikeuksia ja kaupallisia oikeuksia koskevassa jäsenvaltion lainsäädännössä tunnustettuun oikeuteen vastustaa tavaramerkillä varustetun tuotteen tuontia, ”ei ole perusteltu, jos tuote on saatettu laillisesti sen jäsenvaltion markkinoille, josta se tuodaan, haltijan itsensä toimesta tai hänen suostumuksellaan, jolloin kyseessä ei voi olla tavaramerkin hyväksikäyttö eikä loukkaaminen”.²⁴ Päinvastaisessa tapauksessa yhteisöjen tuomioistuimen mukaan tavaramerkin haltijalla ”olisi mahdollisuus eristää kansalliset markkinat ja siten rajoittaa jäsenvaltioiden välistä kauppaa, ilman että tällainen rajoitus olisi tarpeen sen varmistamiseksi, että hän saa tavaramerkistä johtuvan yksinoikeuden olennaisen osan”.²⁵ Kaupalle asetettaisiin toisin sanoen tällaisessa tapauksessa ”perusteettomia esteitä”.²⁶

29. Sammumisen periaatteen toteutuminen edellyttää kahden edellytyksen täyttymistä: yhtäältä tavaramerkillä varustettujen tuotteiden saattamista ETA:n markkinoille ja toisaalta tavaramerkin haltijan suostumusta tällaiseen markkinoille saattamiseen, jos tämä ei ole itse suoraan saattanut niitä markkinoille. Niiden rajoitusten vuoksi, joita tämä periaate merkitsee tavaramerkin haltijan yksinoikeudelle, on havaittavissa unionin tuomioistuimen pyrkimys tulkita rajoittavasti sen soveltamisen edellytyksenä olevia käsitteitä.

30. Unionin tuomioistuin on todennut esimerkiksi edellä mainituista kahdesta edellytyksestä ensimmäisen osalta ensimmäisen direktiivin 89/104 7 artiklan 1 kohdan tulkinnan yhteydessä, että kyseessä on tässä säännöksessä tarkoitettu ”markkinoille saattaminen” vain siinä tapauksessa, että tavaramerkillä varustetut tuotteet tosiasiallisesti myydään, koska vain tällainen myynti antaa haltijalle mahdollisuuden ”realisoida tavaramerkkinsä taloudellinen arvo” ja kolmansille osapuolille mahdollisuuden hankkia ”oikeuden määrätä tavaramerkillä varustetuista tavaroista”.²⁷

31. Toinen edellytys liittyy siihen, johtuuko tavaramerkillä varustettujen tuotteiden saattaminen markkinoille tavaramerkin haltijasta, miltä osin unionin tuomioistuin on täsmentänyt edelleen ensimmäisen direktiivin 89/104 7 artiklan 1 kohdan tulkinnan perusteella, että suostumus tällaiseen markkinoille saattamiseen on ”ratkaiseva tekijä” tavaramerkkiin perustuvan yksinoikeuden sammumisen kannalta,²⁸ joten se on ilmaistava ”sitä, että se ilmentää haltijan tahtoa luopua tästä oikeudesta kiistattomasti”.²⁹

32. Tällainen tahto ilmenee tavallisesti nimenomaisesta tahdonilmauksesta.³⁰ Kuten unionin tuomioistuin on kuitenkin tunnustanut 15.10.2009 antamassaan tuomiossa Makro Zelfbedieningsgroothandel ym. (C-324/08, EU:C:2009:633, 23 kohta), tavaroiden vapaan liikkuvuuden turvaamisen tarve on kuitenkin johtanut siihen, että se on katsonut, että tätä sääntöä ”voidaan mukauttaa”.

24 Ks. tuomio 31.10.1974, Centrafarm ja de Peijper (16/74, EU:C:1974:11, 10 kohta).

25 Ks. tuomio 31.10.1974, Centrafarm ja de Peijper (16/74, EU:C:1974:11, 11 kohta).

26 Ks. julkisasiamies Jacobsin ratkaisuehdotus Bristol-Myers Squibb ym. (C-427/93, C-429/93, C-436/93, C-71/94 ja C-232/94, EU:C:1995:440, 60 ja 61 kohta).

27 Ks. tuomio 30.11.2004, Peak Holding (C-16/03, EU:C:2004:759, 40 ja 42 kohta). Ks. myös tuomio 14.7.2011, Viking Gas (C-46/10, EU:C:2011:485, 32 kohta).

28 Se, että haltija saattaa tuotteen itse ensi kertaa markkinoille (myynti tai muu omaisuuden luovutus), on tällainen suostumus. Tässä tapauksessa sammuminen tapahtuu jo pelkästään tällaisen markkinoille saattamisen vaikutuksesta eikä edellytä haltijan suostumusta tuotteiden myöhempään kaupan pitämiseen; ks. tuomio 30.11.2004, Peak Holding (C-16/03, EU:C:2004:759, 52 ja 53 kohta).

29 Ks. tuomio 23.4.2009, Copad (C-59/08, EU:C:2009:260, 42 kohta) ja tuomio 15.10.2009, Makro Zelfbedieningsgroothandel ym. (C-324/08, EU:C:2009:633, 22 kohta).

30 Ks. tuomio 20.11.2001, Zino Davidoff ja Levi Strauss (C-414/99–C-416/99, EU:C:2001:617, 46 kohta) ja tuomio 23.4.2009, Copad (C-59/08, EU:C:2009:260, 42 kohta).

33. Yhteisöjen tuomioistuin on näin ollen yhtäältä katsonut, että tavaramerkkiin perustuva yksinoikeus voi sammua esimerkiksi silloin, kun tavaramerkin haltijaan *taloudellisessa yhteydessä oleva toimija*, kuten käyttöluvanhaltija, pitää kaupan tavaroita.³¹ Pалаan tähän tilanteeseen jäljempänä tässä ratkaisuehdotuksessa.

34. Toisaalta yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee niin ikään, että niissäkin tapauksissa, joissa kyseessä olevat tavarat on saattanut markkinoille ensimmäisen kerran ETA:ssa ilman tavaramerkin haltijan nimenomaista suostumusta taho, joka ei ole taloudellisessa sidoksessa tavaramerkin haltijaan, haltijan tahto luopua tavaramerkkiin perustuvasta yksinoikeudesta voi ilmetä haltijan *hiljaisesta suostumuksesta*, jonka olemassaolo voidaan päätellä 20.11.2001 annetun tuomion Zino Davidoff ja Levi Strauss (C-414/99–C-416/99, EU:C:2001:617) 46 kohdassa esitettyjen arviointiperusteiden perusteella.³²

35. Yhteisöjen tuomioistuin täsmensi kyseisessä tuomiossa, joka koski tapausta, jossa tavaramerkillä varustetut tuotteet saatettiin ensi kertaa markkinoille ETA:n ulkopuolella, mutta jonka yleinen sovellettavuus tunnustettiin tuomiossa 15.10.2009, Makro Zelfbedieningsgroothandel ym. (C-324/08, EU:C:2009:633, 26 ja sitä seuraavat kohdat), että tavaramerkin haltijan suostumus markkinoille saattamiseen ETA:ssa voi myös ilmetä implisiittisesti sellaisista mainitulla alueella markkinoille saattamista ajallisesti edeltävistä tai sitä seuraavista taikka sen kanssa samanaikaisista tekijöistä ja olosuhteista, joista kansallisen tuomioistuimen arvioinnin mukaan selviää varmalla tavalla se, että tavaramerkin haltija on luopunut yksinoikeudestaan.³³

36. Yhteisöjen tuomioistuin lisäsi saman tuomion 53–58 kohdassa, että tällaisen hiljaisen suostumuksen on perustuttava sellaisiin seikkoihin, jotka ovat omiaan osoittamaan positiivisesti, että kyseinen tavaramerkin haltija on luopunut yksinoikeutensa käyttämisestä, ja että kyseistä suostumusta ei varsinkaan voida päätellä pelkästään tavaramerkin haltijan passiivisuudesta.³⁴ Se täsmensi tässä yhteydessä, että hiljainen suostumus ei voi ilmetä esimerkiksi siitä, että tavaramerkin haltija ei ole ilmoittanut kaikille ETA:n ulkopuolella markkinoille saatettuja tavaroita hankkineille peräkkäisille ostajille siitä, että hän ei salli tavaroiden kaupan pitämistä ETA:ssa, siitä, että tavaroissa ei ole merkintää kiellosta saattaa niitä markkinoille ETA:ssa, eikä siitäkään, että tavaramerkin haltija on luovuttanut tavaramerkillä varustettujen tavaroiden omistusoikeuden asettamatta sopimusperusteisia rajoituksia ja että sopimukseen sovellettavan lain mukaan tällaisten rajoitusten puuttuessa omistusoikeuden luovutuksella annetaan luovutuksensaajalle rajoittamaton oikeus jälleenmyyntiin tai ainakin oikeus tavaroiden myöhempään kaupan pitämiseen ETA:ssa.³⁵

37. Yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt suostumuksen kohteesta, että suostumus koskee vain tavaramerkillä varustettujen tuotteiden myöhempää kaupan pitämistä, sillä seurauksella, että sammumisperiaate koskee vain kyseisen tuotteen *tiettyjä yksittäisiä kappaleita*, joten haltija voi aina kieltää tavaramerkin käytön sellaisten yksittäisten kappaleiden osalta, joita ei ole saatettu markkinoille ensi kertaa sen suostumuksella.³⁶

31 Ks. vastaavasti tuomio 22.6.1994, IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261, 34 kohta); tuomio 23.4.2009, Copad (C-59/08, EU:C:2009:260, 43 kohta) ja tuomio 15.10.2009, Makro Zelfbedieningsgroothandel ym. (C-324/08, EU:C:2009:633, 24 kohta).

32 Ks. tuomio 15.10.2009, Makro Zelfbedieningsgroothandel ym. (C-324/08, EU:C:2009:633, 25 kohta) ja tuomio 3.6.2010, Coty Prestige Lancaster Group (C-127/09, EU:C:2010:313, 37 kohta).

33 Ks. tuomio 20.11.2001, Zino Davidoff ja Levi Strauss (C-414/99–C-416/99, EU:C:2001:617, 46 kohta, sellaisena kuin sitä on selvennetty 15.10.2009 annetussa tuomiossa Makro Zelfbedieningsgroothandel ym. (C-324/08, EU:C:2009:633, erityisesti 35 kohta ja tuomiolauselman).

34 Ks. myös tuomio 15.10.2009, Makro Zelfbedieningsgroothandel ym. (C-324/08, EU:C:2009:633, 19 kohta).

35 Ks. tuomio 20.11.2001, Zino Davidoff ja Levi Strauss (C-414/99–C-416/99, EU:C:2001:617, 60 kohta) ja tuomio 3.6.2010, Coty Prestige Lancaster Group (C-127/09, EU:C:2010:313, 39 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin on samoin todennut, että kansallisiin säännöksiin, jotka koskevat sitä, voidaanko myyntirajoituksiin vedota kolmansia vastaan, ei voida vedota sen perustelemiseksi, että tavaramerkin haltijan hiljaisuus tarkoittaa tavaramerkkiin perustuvien oikeuksien sammumista; ks. tuomio 20.11.2001, Zino Davidoff ja Levi Strauss (C-414/99–C-416/99, EU:C:2001:617, 65 kohta).

36 Ks. tuomio 1.7.1999, Sebago ja Maison Dubois (C-173/98, EU:C:1999:347, 19 ja 20 kohta).

38. Lopuksi on muistutettava siitä, että yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti todennut, että tavaramerkkejä koskevien unionin direktiivien säännöksiä, joissa vahvistetaan tavaramerkkiin perustuvan oikeuden sammumisen periaate, on tulkittava tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten valossa.³⁷

Tavaramerkkiin perustuvan oikeuden sammuminen siinä tapauksessa, että samaa alkuperää olevat rinnakkaiset yksinoikeudet on jaettu

39. Unionin tuomioistuin on joutunut kolme kertaa ratkaisemaan kysymyksen, joka on koskenut sitä, voiko sellaisen useissa jäsenvaltioissa rekisteröidyn tavaramerkin haltija, joka on kuulunut alun perin yhdelle ja samalle henkilölle ja joka on myöhemmin jaettu joko vapaaehtoisesti tai julkisen vallan määräyksestä, vastustaa sitä, että samalla tavaramerkillä varustettuja tuotteita, jotka on laskettu liikkeeseen jäsenvaltiossa, jossa tämä tavaramerkki on kolmannen osapuolen hallussa, tuodaan alueelle, jossa sen oikeutta suojataan.

40. 3.7.1974 annetussa tuomiossa Van Zuylen (192/73, EU:C:1974:72) – ennen 31.10.1974 annettua tuomiota Centrafarm ja de Peijper (16/74, EU:C:1974:115), jossa, kuten edellä huomautettiin, vahvistettiin tavaramerkkien sammumisen periaate – tavaramerkkiä HAG koskevien oikeuksien haltija, saksalainen yhtiö HAG AG, oli luovuttanut kyseiset oikeudet Belgiassa ja Luxemburgissa vuonna 1935 belgialaiselle tytäryhtiölleen Café Hag SA:lle. Toisen maailmansodan jälkeen tämän yhtiön osakkeet, jotka Belgian viranomaiset olivat pakkolunastaneet viholliselle kuuluvana omaisuutena, oli myyty kolmansille osapuolille. Café HAG oli luovuttanut vuonna 1971 oikeutensa tavaramerkkiin HAG Belgiassa ja Luxemburgissa yhtiölle Van Zuylen Frères, joka ei valmistanut tavaramerkillä varustettuja tuotteita itse vaan hankki ne Café HAGilta. Kun HAG oli alkanut toimittaa luxemburgilaisille vähittäismyyjille tuotteita, jotka oli varustettu sen saksalaisella tavaramerkillä HAG, Van Zuylen Frères oli nostanut loukkauksanteen tribunal d'arrondissement de Luxembourgissa, joka oli esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle kaksi ennakkoratkaisukysymystä, jotka koskivat kartelleihin ja tavaroiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvien perustamissopimuksen määräysten tulkinnan soveltamista pääasian tosiseikkoihin.

41. Todettuaan, että Café HAGin pakkolunastuksen jälkeen ei ollut mitään oikeudellista, rahoituksellista, teknistä eikä taloudellista etuyhteyttä tavaramerkin HAG jakamisesta syntyneiden tavaramerkkien kahden haltijan välillä, yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että ETY 85 artiklaa (SEUT 101 artikla) ei voitu soveltaa pääasian oikeudenkäynnin tosiseikkoihin. Yhteisöjen tuomioistuin muistutti tavaroiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvien määräysten tulkinnasta ensinnäkin yhtäältä, että tavaramerkkioikeus suojaa tavaramerkin laillista haltijaa sellaisten henkilöiden suorittamilta loukkauksilta, joilla ei ole laillista oikeutta merkkiin, ja toisaalta, että tämän oikeuden käyttö on omiaan lisäämään markkinoiden eristämistä ja siten haittaamaan tavaroiden vapaata liikkuvuutta jäsenvaltioiden välillä. Tämän jälkeen se totesi, että tavaramerkin haltija ei voi vedota tavaramerkkiä koskevaan yksinoikeuteen kieltääkseen jäsenvaltiossa sellaisten laillisesti valmistettujen tavaroiden kaupan pitämisen, jotka on toisessa jäsenvaltiossa varustettu samalla tavaramerkillä, jonka alkuperä on sama³⁸ (ns. saman alkuperän teoria).³⁹ Vahvistaessaan tämän ratkaisun yhteisöjen tuomioistuin täsmensi 3.7.1974 annetun tuomion Van Zuylen (192/73, EU:C:1974:72) 14 kohdassa, että ”jos merkkituotteen alkuperämerkintä on tarpeen [yhtenäismarkkinoilla], voidaan kuluttajavalistus siltä osin turvata keinoilla, jotka eivät rajoita tavaroiden vapaata liikkuvuutta”.

37 Ks. tuomio 11.7.1996, Bristol-Myers Squibb ym. (C-427/93, C-429/93 ja C-436/93, EU:C:1996:282, 27 kohta) ja tuomio 20.3.1997, Phytheron International (C-352/95, EU:C:1997:170, 18 kohta).

38 Ks. tuomio 3.7.1974, Van Zuylen (192/73, EU:C:1974:72, 4, 5 ja 10–12 kohta).

39 Ks. julkisasiamies Jacobsin ratkaisuehdotus HAG GF (C-10/89, ei julkaistu, EU:C:1990:112, 7 kohta).

42. Yhteisöjen tuomioistuimen 3.7.1974 annetussa tuomiossa Van Zuylen (192/73, EU:C:1974:72) omaksuma näkemys – jota ennakoi kilpailusääntöjen näkökulmasta 18.2.1971 annettu tuomio Sirena (40/70, EU:C:1971:18, 11 kohta) ja joka vahvistettiin 22.6.1976 annetussa tuomiossa Terrapin (Overseas) (119/75, EU:C:1976:94, 6 kohta)⁴⁰ – kumottiin 17.10.1990 annetulla tuomiolla HAG GF (C-10/89, EU:C:1990:359). Tosiseikat olivat samat, ainoana poikkeuksena se, että tällä kertaa HAG oli se, joka pyrki vastustamaan sitä, että Van Zuylen Frèresin sijalle tullut yhtiö toi Saksaan tavaramerkillä HAG varustettuja, Belgiasta peräisin olevia tuotteita. Yhteisöjen tuomioistuin piti kuitenkin ”tarpeellisena tässä tuomiossa annetun tulkinnan uudelleentarkastelua sen oikeuskäytännön valossa, joka on asteittain vakiintunut teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien sekä perustamissopimuksen yleisten määräysten välisen suhteen osalta, erityisesti tavaroiden vapaan liikkuvuuden alalla”.⁴¹

43. Yhteisöjen tuomioistuin muistutti ensin oikeuskäytännössään kehittämästään periaatteesta, joka koskee tavaramerkkiin perustuvan oikeuden sammumista, ja korosti sen jälkeen aluksi, että jotta tavaramerkki voisi täyttää tehtävänsä, joka sille on annettu perustamissopimuksen tavoitteena olevassa terveen kilpailun järjestelmässä, sillä on ”taattava, että kaikkien sillä varustettujen tuotteiden valmistusta valvoo yksi ainoa yritys, joka vastaa niiden laadusta”. Se täsmensi tämän jälkeen, että tavaramerkin ydinsisältönä – jonka suojelemiseksi hyväksytään poikkeukset tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevasta perusperiaatteesta – on erityisesti se, että tavaramerkin haltijalle taataan oikeus käyttää tavaramerkkiä tuotteen ensimmäisen liikkeeseen laskemisen yhteydessä ja että tämän yksinoikeuden täsmällisen ulottuvuuden määrittämiseksi on otettava huomioon tavaramerkin keskeinen tehtävä eli se, että tavaramerkillä taataan kuluttajalle tai loppukäyttäjälle, että kyseisellä tavaramerkillä varustetulla tuotteella on tietty alkuperä, jolloin kuluttaja tai loppukäyttäjä voi tavaramerkin perusteella erottaa ilman sekaannusvaaraa tuotteen muista tuotteista, joilla on toinen alkuperä.

44. Tavaramerkin alkuperän osoittamista koskevasta tehtävästä tuli 17.10.1990 annetussa tuomiossa HAG GF (C-10/89, EU:C:1990:359) keskeinen tekijä, jonka perusteella arvioidaan tavaramerkkiin perustuvan oikeuden laajuutta sekä sen rajoituksia, kun taas tuomiossa 3.7.1974, Van Zuylen (192/73, EU:C:1974:72) yhteisöjen tuomioistuin oli antanut tälle tehtävälle vain vähäisen merkityksen päättelynsä rakenteessa (ks. tämän ratkaisuehdotuksen 41 kohta). Tämä näkökulman muutos johti siihen, että yhteisöjen tuomioistuin piti sitä, että HAG ”ei ole millään tavoin antanut suostumustaan” siihen, että oikeudenhaltijasta ”oikeudellisesti ja taloudellisesti riippumattoman yrityksen” valmistamia ja kaupan pitämiä samankaltaisia tuotteita, joiden tunnusmerkkinä käytetään samaa tavaramerkkiä, lasketaan liikkeeseen toisessa jäsenvaltiossa, ”ratkaisevana” tekijänä arvioitaessa sen oikeutta vastustaa näiden tuotteiden tuontia Saksaan.⁴² Jos tällaista oikeutta ei näet tunnustettaisi tavaramerkin haltijalle, kuluttajat eivät kykenisi enää varmuudella tunnistamaan tavaramerkillä varustettujen tuotteiden alkuperää. Tavaramerkin haltijaa saatettaisiin ”pitää vastuullisena sellaisen tuotteen huonosta laadusta, johon hänellä ei ole mitään osuutta”.⁴³ Yhteisöjen tuomioistuimen mielestä sillä, että kyseiset kaksi tavaramerkkiä ovat alun perin kuuluneet samalle haltijalle, ei ole merkitystä, koska ”pakkolunastuksesta lähtien kukin tavaramerkki on yhteisestä alkuperästään huolimatta omalla alueellaan itsenäisesti täyttänyt tehtävänsä sen takaamiseksi, että tavaramerkillä varustetuilla tavaroilla on yksi ainoa alkuperä”.⁴⁴

40 Yhteisöjen tuomioistuin totesi kyseisessä tuomiossa, että tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten kanssa on yhteensopivaa se, että jäsenvaltioon sijoittautunut yritys estää tämän valtion lainsäädännöllä suojatun tavaramerkkioikeuden nojalla toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen yrityksen sellaisten tuotteiden tuonnin, joille tämän toisen valtion lainsäädännön nojalla on annettu sellainen nimitys, joka on omiaan sekoittumaan ensiksi mainitun yrityksen tavaramerkin kanssa, kuitenkin sillä edellytyksellä, ettei kyseisten yritysten välillä ole minkäänlaista kilpailua rajoittavaa yritysten välistä yhteisjärjestelyä taikka oikeudellista tai taloudellista riippuvuussuhdetta ja että kummallekin yritykselle kuuluvat oikeudet ovat syntyneet toisistaan riippumatta.

41 Ks. tuomio 17.10.1990, HAG GF (C-10/89, EU:C:1990:359, 10 kohta).

42 Ks. tuomio 17.10.1990, HAG GF (C-10/89, EU:C:1990:359, 15 kohta).

43 Ks. tuomio 17.10.1990, HAG GF (C-10/89, EU:C:1990:359, 16 kohta).

44 Ks. tuomio 17.10.1990, HAG GF (C-10/89, EU:C:1990:359, 17 kohta).

45. Yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi samaa alkuperää koskevan teorian lopullisesti 22.6.1994 annetussa tuomiossa Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261)

46. Tähän tuomioon johtaneet pääasiaa koskevat tosiseikat poikkesivat niiden pääasioiden tosiseikoista, jotka olivat johtaneet 3.7.1974 annettuun tuomioon Van Zuylen (192/73, EU:C:1974:72) ja 17.10.1993 annettuun tuomioon HAG GF (C-10/89, EU:C:1990:359) lähinnä siinä, että asianomaisen tavaramerkin jakaminen ei perustunut viranomaisen toimeen vaan vapaaehtoiseen luovutukseen akordimenettelyn yhteydessä. Luovutus oli koskenut yhtä ainoaa American Standard -konsernin, joka oli saksalaisen ja ranskalaisen tytäryhtiönsä välityksellä tavaramerkin Ideal-Standard haltija Saksassa ja Ranskassa, ranskalaisen tytäryhtiön toiminnan alaa. American Standardin saksalainen tytäryhtiö vastusti sitä, että Saksassa pidettiin kaupan tuotteita, jotka oli varustettu samalla tavaramerkillä, jonka haltija se oli tässä jäsenvaltiossa, ja jotka tuotiin Ranskasta, jossa konsernin ranskalaisen tytäryhtiön luovutuksensaajana ollut yhtiö valmisti niitä. Tuotteita piti kaupan luovutuksensaajana olleen yhtiön Saksaan sijoittautunut tytäryhtiö. Toisin kuin pääasioissa, joissa oli annettu tuomio 3.7.1974 (Van Zuylen, 192/73, EU:C:1974:72) ja 17.10.1990 (HAG GF, C-10/89, EU:C:1990:359), asianomaiset tuotteet eivät olleet samoja vaan pelkästään samankaltaisia kuin ne, joita tavaramerkin haltija valmisti Saksassa.

47. Yhteisöjen tuomioistuin korosti 22.6.1994 annetun tuomion IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) perusteluissa aluksi, että kansalliset tavaramerkkioikeudet ovat sekä alueellisia että myöskin toisistaan riippumattomia ja että tämä riippumattomuus merkitsee sitä, että tavaramerkkioikeuden haltija voi luovuttaa oikeuden yhden valtion osalta luovuttamatta sitä samanaikaisesti muiden valtioiden osalta.⁴⁵ Se muistutti tämän jälkeen tavaramerkkioikeuden kohteesta sekä rajoituksista, joita sammumista koskeva periaate asettaa tämän oikeuden käyttämiselle.

48. Yhteisöjen tuomioistuin täsmensi tässä yhteydessä kyseisen tuomion 34 kohdassa, että tätä periaatetta ”sovelletaan silloin, kun tavaramerkin haltija tuontivaltiossa ja tavaramerkin haltija vientivaltiossa ovat samat tai, vaikka ne olisivat eri henkilöitä, ne ovat taloudellisesti sidoksissa toisiinsa”,⁴⁶ ja yksilöi useita tilanteita, joissa kyseistä periaatetta on sovellettava, eli sen tilanteen lisäksi, että tavaramerkillä varustetut tuotteet on laskenut liikkeeseen sama yritys, myös tilanteet, joissa liikkeeseenlaskijana on käyttöluvanhaltija, emoyhtiö, saman konsernin tytäryhtiö tai yksinmyyjä. Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan kaikille näille tapauksille on yhteistä, että tavaramerkillä varustetut tuotteet valmistetaan *saman yksikön valvonnassa*, joten näiden tuotteiden vapaalla liikkuvuudella ei kyseenalaisteta tavaramerkin tehtävää. Se selvensi tässä yhteydessä myös, että ratkaiseva tekijä on ”*mahdollisuus* valvoa tuotteiden laatua, ei laadun valvominen myös todellisuudessa”.⁴⁷

49. Yhteisöjen tuomioistuin täsmensi näiden periaatteiden soveltamisesta siinä tapauksessa, että tavaramerkin luovutus koskee yksinomaan yhtä tai useampaa jäsenvaltiota, että tämä tilanne on erotettava selvästi sellaisesta tapauksesta, jossa tuodut tuotteet ovat lähtöisin käyttöluvanhaltijalta tai tytäryhtiöltä, jolle tavaramerkkioikeuden haltijuus on luovutettu vientivaltiossa. Kuten yhteisöjen tuomioistuin näet korosti, on niin, että luovutussopimus ei sellaisenaan eli ilman mitään taloudellista sidosta anna luovuttajalle mahdollisuuksia valvoa luovutuksen saajan kaupan pitämien ja tavaramerkillä varustamien tuotteiden laatua⁴⁸ eikä anna mahdollisuutta katsoa, että luovuttaja olisi hiljaisesti hyväksynyt sen, että nämä tuotteet liikkuvat alueilla, joilla sillä on edelleen tavaramerkkioikeutensa hallussaan.⁴⁹

45 Ks. tuomio 22.6.1994, IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261, 26 kohta).

46 Ks. samansuuntaisesti myös tuomio 20.3.1997, Phytheron International (C-352/95, EU:C:1997:170, 21 kohta).

47 Ks. tuomio 22.6.1994, IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261, 37 ja 38 kohta) (kursivointi tässä). Ks. vastaavasti myös tuomio 23.4.2009, Copad (C-59/08, EU:C:2009:260, 44–46 kohta).

48 Ks. tuomio 22.6.1994, Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261, 41 kohta).

49 Ks. tuomio 22.6.1994, Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261, 43 kohta).

50. Näiden seikkojen perusteella yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi komission ja tuojayhtiön esittämät päinvastaiset väitteet ja laajensi ”markkinoiden eristämistä” koskevan ratkaisun,⁵⁰ joka oli vahvistettu 17.10.1990 annetussa tuomiossa HAG GF (C-10/89, EU:C:1990:359), koskemaan tavaramerkin vapaaehtoista jakamista.

Näiden periaatteiden soveltaminen pääasian kohteena oleviin olosuhteisiin

51. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin on vastattava edellä esitettyjen periaatteiden valossa ja arvioitava, voiko Schweppes pääasiaan liittyvissä olosuhteissa hyväksyttävästi vastustaa sitä, että kolmas osapuoli tuo Espanjaan, jossa se on tavaramerkkien SCHWEPPEES haltija, näillä tavaramerkeillä varustettuja tuotteita, joita Coca-Cola pitää kaupan Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

52. Aluksi on myönnettävä, että pääasian kohteena olevat olosuhteet vaikuttavat ensi arviolta sellaisilta, että pitäisi soveltaa pelkästään ja yksinkertaisesti 22.6.1994 annettua tuomiota IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261), kuten Schweppes, Schweppes International ja Orangina Schweppes Holding vaativat.

53. Kuten 22.6.1994 annetussa tuomiossa IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261), kyseessä on näet tässä tapauksessa rinnakkaisten oikeuksien vapaaehtoinen jakaminen useaan jäsenvaltioon. Lisäksi on kiistatonta, että Schweppes International ja Coca-Cola eivät ole sidoksissa toisiinsa millään sellaisella suhteella, jonka yhteisöjen tuomioistuin otti huomioon kyseisen tuomion 34 kohdassa. Coca-Cola ei ole Schweppes Internationalin käyttöluvanhaltija eikä yksinmyyjä Yhdistyneessä kuningaskunnassa, eivätkä nämä kaksi yhtiötä ole minkäänlaisessa konsernisuhteessa.

54. Red Paralela ja komissio sekä Kreikan ja Alankomaiden hallitukset toistavat ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen näkemyksiä mutta vaativat kuitenkin unionin tuomioistuinta menemään tarkastelussaan pidemmälle ja toteamaan, että Schweppesin (riidanalaisten tavaramerkkien haltijana olevan Schweppes Internationalin käyttöluvanhaltijana) oikeus vastustaa kyseisten tuotteiden tuontia Espanjaan saattaisi olla sammunut pääasiaan liittyvien erityisten olosuhteiden vuoksi.

55. Vaikka näiden osapuolten näkemykset ovat lopputuloksen osalta olennaisilta osin samat, perustelut, joihin ne nojautuvat, poikkeavat osittain toisistaan. Kun Kreikan hallitus ja komissio ehdottavat, että unionin tuomioistuimen pitäisi täsmentää 22.6.1994 annettuun tuomioon IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) liittyvän oikeuskäytäntönsä rajoja pääasiaan liittyvien olosuhteiden valossa, Red Paralela ja Alankomaiden hallitus arvioivat lähinnä, että Schweppes ja Schweppes International syylistyvät oikeuden väärinkäyttöön vastustamalla tällaisissa olosuhteissa sellaisten tavaramerkillä SCHWEPPEES varustettujen tuotteiden rinnakkaistuontia, joita ne eivät ole valmistaneet eivätkä pitäneet kaupan.

56. Ennen näiden eri näkemysten tutkimista on käsiteltävä lyhyesti perustelua, jonka komissio esitti alustavasti kirjallisissa huomautuksissaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ennakkoratkaisukysymyksistä ja joka on sen ja erityisesti Red Paralelan esittämien seikkojen taustalla. Tämän perustelun – jota oli käytetty sitä vastaan, että hylättäisiin samaa alkuperää koskeva teoria

⁵⁰ Yhteisöjen tuomioistuin käytti tätä ilmaisua 22.6.1994 annetun tuomion Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) 44 kohdassa.

tapauksissa, joissa tavaramerkki on hajautettu tai jaettu vapaaehtoisesti – mukaan se, että luovutetaan rinnakkaisia oikeuksia vain osaan luovuttajan hallussa olevista kansallisista tavaramerkeistä, aiheuttaa välttämättä näiden tavaramerkkien erottavan tehtävän kyseenalaistamisen, jonka luovuttaja hyväksyy omasta tahdostaan ja jonka seuraukset sen pitäisi sietää.⁵¹

57. Tässä yhteydessä on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi tämän perustelun tiukasti 22.6.1994 annetussa tuomiossa IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261), jossa se sulki nimenomaisesti pois sen, että se, että luovuttaja hyväksyi sen, että tavaramerkki täyttää aikaisempaa huonommin erottavan tehtävänsä sitä koskevan alkuperäisen oikeuden jakamisen vuoksi, voisi sisältää luopumisen luovuttajan yksinoikeudesta vastustaa luovutuksensaajan jossain toisessa ETA:n valtiossa kaupan pitämien tuotteiden tuonnin alueelleen.⁵²

58. Kuten yhteisöjen tuomioistuin näet korosti kyseisen tuomion 48 kohdassa, tavaramerkin tehtävää on arvioitava aluekohtaisesti. Näin ollen se, että tavaramerkki täyttää alueellisesti rajoitetun luovutuksen seurauksena aikaisempaa huonommin tehtävänsä alkuperän osoittajana osalle tavaramerkillä varustettujen tuotteiden kuluttajista, eli niille, jotka liikkuvat ETA:n sisällä niiden kahden valtion välillä, joissa eri yritykset valmistavat ja pitävät kaupan näitä tuotteita, ei johda siihen, että kukin kansallisella tasolla tavaramerkin haltijana oleva menettäisi intressinsä yksinoikeutensa säilyttämiseen omalla alueellaan, jotta se voisi turvata tavaramerkkinsä erottavan tehtävän tälle alueelle sijoittautuneisiin kuluttajiin nähden.

59. Edellä tässä ratkaisuehdotuksessa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että tavaramerkkiin perustuva oikeus sammuu vasta siinä vaiheessa, kun tavaramerkillä varustetut tuotteet saatetaan markkinoille.⁵³ Vaikka pitää paikkansa, että tavaramerkkiä koskevien rinnakkaisoikeuksien haltija luopuu alueellisesti rajoitetun luovutuksen yhteydessä vapaaehtoisesti siitä, että se on ainoa, joka pitää tällä tavaramerkillä varustettuja tuotteita kaupan ETA:ssa, mitään sammumisvaikutuksia ei näin ollen voida liittää tähän luopumiseen, koska sillä hetkellä, jona suostumus luovutukseen annetaan, luovutetulla tavaramerkillä varustettuja tuotteita ei ole vielä pidetty kaupan.

60. Tämän selvennyksen perusteella korostan, että ainakin osa Red Paralelan unionin tuomioistuimelle esittämässään huomautuksissa esittämistä perusteluista ei ole täysin vailla logiikkaa, joka on edellä 56 kohdassa mainitun perustelun taustalla.

61. Red Paralela katsoo, että koska Schweppes ja Schweppes International ovat jatkaneet menettelytapaa, jolla ne ovat pyrkineet Coca-Colan sallivan ellei jopa yhteistyöhön kannustavan suhtautumisen avulla edistämään tavaramerkin SCHWEPPEES maailmanlaajuista ja yhtenäistä imagoa tavaramerkin jakamisenkin jälkeen, ne ovat *vääristäneet* Espanjassa hyödyntämänsä *tavaramerkin alkuperän ilmoittamiseen liittyvän tehtävän* ja menettäneet siten oikeuden vastustaa sellaisten tuotteiden rinnakkaistuontia tähän jäsenvaltioon, jotka on varustettu laillisesti samalla tavaramerkillä ja joita Coca-Cola pitää kaupan jossain toisessa ETA:n valtiossa. Red Paralela korostaa aivan erityisesti sitä, että Schweppes ja Schweppes International ovat aktiivisesti konsernipolitiikassaan, kaupallisissa päätöksissään, asiakassuhteissaan sekä mainonnassaan pyrkineet yhdistämään tavaramerkkinsä alkuperän Yhdistyneeseen kuningaskuntaan eli jäsenvaltioon, josta suurin osa Red Paralelan Espanjassa kaupan pitämistä tuotteista on peräisin.

⁵¹ Kuten komissio muistuttaa, julkisasiamies Gulmann oli lähinnä tähän perusteluun nojautuen ehdottanut ratkaisuehdotuksessa, jonka hän esitti asiassa IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:48, ks. 92 ja 101 kohta) yhteisöjen tuomioistuimelle, että tämä asettaisi tavaroiden vapaat liikkuvuutta koskevat perustamissopimuksen määräykset etusijalle luovuttajan intressiin säilyttää yksinoikeutensa pitää kaupan tavaramerkillä varustettuja tuotteita sen omalla alueella nähden. Yhteisöjen tuomioistuin oli 22.6.1976 annetussa tuomiossa Terrapin (Overseas) (119/75, EU:C:1976:94, 6 kohta) itse nojautunut muun muassa tällaiseen perusteluun perustellakseen 3.7.1974 annetussa tuomiossa Van Zuylen (EU:C:1974:72) vahvistettua yhteistä alkuperää koskevaa teoriaa ja vahvistamalla sen laajentamalla sitä koskemaan vapaaehtoisen jakamisen tapauksia.

⁵² Ks. 22.6.1994 annetun tuomion IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) 47 ja 48 kohta.

⁵³ Ks. edellä 30 kohta.

62. Vaikka Red Paralelan perustelut ovat houkuttelevia, ne eivät vakuuta.

63. Kuten olen edellä huomauttanut, se, että tavaramerkki täyttää huomommin alkuperän ilmoittamista koskevan tehtävänsä ainakin osalle kyseisistä kuluttajista, on väistämätöntä seurausta samaa tavaramerkkiä koskevien rinnakkaisoikeuksien alueellisesti rajatusta luovutuksesta. Se saattaa täyttää kyseisen tehtävänsä erityisen huonosti silloin kun – kuten pääasian tapauksessa – jaettu tai hajautettu tavaramerkki on ollut vuosien ajan samalla haltijalla ja saavuttanut merkittävää mainetta yhtenäisenä tavaramerkkinä. Kuten olen jo korostanut, luovutuksen tällaisesta vaikutuksesta, joka on odotettavissa mutta ei vältettävissä, ei voida päätellä mitään rajoitusta, joka kohdistuisi siihen, että luovuttaja käyttää tulevaisuudessa oikeuksia sellaisiin rinnakkaisiin tavaramerkkeihin, joita ei ole luovutettu.⁵⁴ Luovuttajaa ei voida myöskään velvoittaa menettelyyn, jolla pyritään aktiivisesti vastustamaan tällaista vaikutusta.

64. Toisaalta tavaramerkin maine sekä sen imago ja mielikuvia herättävä voima, jotka ovat yhtäläisesti sen arvon osatekijöitä, voivat riippua tietyssä määrin tämän tavaramerkin historiasta ja siten sen alkuperästä. Tällaisissa tapauksissa useiden kansallisten rekisteröintien kohteena olevan tavaramerkin haltija, joka luovuttaa vain osan tätä tavaramerkkiä koskevista rinnakkaisista oikeuksistaan, säilyttää intressin viitata edelleen yhtenäisen tavaramerkin historiaan ja alkuperään, jos tämä antaa sille mahdollisuuden säilyttää sen merkin tai niiden merkkien arvon, jonka tai joiden haltija se edelleen on. Sitä ei voida siten arvostella siitä, että se viittaa luovutuksen jälkeenkin esitellessään tuotteitaan, mainonnassaan tai suhteissaan kuluttajiin niiden tavaramerkkien maantieteelliseen alkuperään, joiden haltija se edelleen on, vaikka – kuten pääasian kohteena olevan tavaramerkin osalta – tämä alkuperä liittyy valtioon, jossa tavaramerkkioikeudet kuuluvat nyttemmin luovutuksensaajalle. Samalla tavoin ja samoista syistä sitä ei voida moittia siitä, että se on viittannut yhtenäisen tavaramerkin historiaan liittyviin osatekijöihin uusia rekisteröintejä tehdessään, kuten pääasiassa tavaramerkin SCHWEPPEES tonic-vesien keksijän allekirjoitukseen.

65. Mikäli oletetaan, että edellä kuvatut menettelytavat ovat omiaan johtamaan siihen, että Schweppesin Espanjassa hyödyntämä tavaramerkki täyttää huomommin erottavan tehtävänsä espanjalaiseen kuluttajaan nähden, ne kuuluvat strategiaan, jolla pyritään varjelemaan näiden yhtiöiden tavaramerkkipääomaa, eivätkä osoita aikomusta aiheuttaa kyseisessä kuluttajassa sekaannusta pääasian kohteena olevien tuotteiden kaupallisesta alkuperästä (jota ei pidä myöskään sekoittaa maantieteelliseen alkuperään). Tästä seuraa, että toisin kuin Red Paralela väittää, se, että kyseiset yhtiöt nostavat loukkauskanteen vastustaakseen sitä, että alueelle, jolla niiden tavaramerkkiä suojellaan, tuodaan tuotteita, jotka on varustettu samalla tavaramerkillä, ei voi merkitä kyseiseen tavaramerkkiin perustuvien oikeuksien väärinkäyttöä.⁵⁵

66. On vielä huomautettava, että mikäli voitaisiin katsoa, että Schweppesin Espanjassa ja Coca-Colan Yhdistyneessä kuningaskunnassa kaupan pitämät tuotteet ovat peräisin tosiasiallisesti riippumattomista lähteistä, mitä kysymystä käsitellään jäljempänä, rinnakkaistuonnin vapauttaminen, mitä Red Paralela puoltaa, vain kasvattaisi espanjalaisen kuluttajan riskiä ymmärtää väärin näiden tuotteiden kaupallinen alkuperä. En usko, että direktiivin 2008/95 7 artiklan 1 kohdassa hyväksytään tällaista vaikutusta.

⁵⁴ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 57–59 kohta.

⁵⁵ Vakiintuneessa oikeuskäytännössä on todettu, että yksityiset eivät saa vedota unionin oikeuden normeihin vilpillisesti tai käyttää niitä väärin ja että kansalliset tuomioistuimet voivat tapauskohtaisesti objektiivisten seikkojen perusteella ottaa huomioon sen, että asianomaiset henkilöt ovat käyttäneet oikeuttaan väärin tai menetelleet vilpillisesti, jättääkseen tarvittaessa soveltamatta heihin kyseisen oikeuden säännöksiä ja määräyksiä (ks. mm. tuomio 9.3.1999, Centros, C-212/97, EU:C:1999:126, 25 kohta; tuomio 21.2.2006, Halifax ym., C-255/02, EU:C:2006:121, 68 kohta ja tuomio 20.9.2007, Tum ja Dari, C-16/05, EU:C:2007:530, 64 kohta). Unionin tuomioistuin on täsmentänyt tässä yhteydessä, että väärinkäytön osoittaminen edellyttää yhtäältä sellaista objektiivisten olosuhteiden kokonaisuutta, josta ilmenee, että vaikka unionin säännöstyössä vahvistettuja edellytyksiä on muodollisesti noudatettu, säännöstöllä tavoiteltua päämäärää ei ole saavutettu, ja toisaalta sellaista subjektiivista osatekijää, joka koskee tahtoa saada unionin säännöstöstä johtuva etu luomalla keinotekoisesti edellytykset tämän edun saamiseksi (tuomio 16.10.2012, Unkari v. Slovakia, C-364/10, EU:C:2012:630, 58 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 12.3.2014, O. ja B., EU:C:2014:135, 58 kohta); ks. myös tuomio 18.12.2014, McCarthy ym. (C-202/13, EU:C:2014:2450, 54 kohta).

67. On vielä tutkittava Red Paralelan väite, jonka mukaan Schweppes International käyttää tavaramerkkioikeuksiaan siten, että se syrjii keinotekoisesti eri jäsenvaltioita, koska se sallii Coca-Colan Yhdistyneessä kuningaskunnassa kaupan pitämien tuotteiden rinnakkaistuonnin tietyillä alueilla, joilla se on tavaramerkin SCHWEPPEES haltija, mutta ei joillain muilla alueilla, kuten esimerkiksi Espanjassa.

68. Tässä yhteydessä on riittävää korostaa, että pelkästään se, että tavaramerkin haltija sietää sitä, että valtioon, jossa sen tavaramerkkiä suojellaan, tuodaan tuotteita, jotka on varustettu samalla tavaramerkillä ja jotka ovat peräisin jostain muusta jäsenvaltiosta, jossa kolmas osapuoli on saattanut ne markkinoille ilman sen suostumusta, ei anna mahdollisuutta katsoa, että kyseinen haltija olisi implisiittisesti luopunut vastustamasta samaa alkuperää olevien tuotteiden tuontia toiseen jäsenvaltioon, jossa sillä on rinnakkaisia oikeuksia. Kuten olen jo todennut tämän ratkaisuehdotuksen 36 kohdassa, yhtäältä näet tavaramerkin haltijan vaikeneminen tai passiivinen asenne ei lähtökohtaisesti riitä, jotta voitaisiin olettaa sen suostuneen samalla tai sekaannusta aiheuttavalla tavaramerkillä varustettujen tuotteiden saattamiseen markkinoille. Tämä pätee erityisesti silloin, jos tällaiseen asenteeseen vedotaan, kuten Red Paralela tekee, tietyltä alueelta peräisin olevan rinnakkaistuonnin yleisen vapauttamisen tukemiseksi. Toisaalta on niin, kuten olen myös edellä tämän ratkaisuehdotuksen 37 kohdassa esittänyt, että tavaramerkkiin perustuvat oikeudet ovat sammuneet haltijan hiljaisen tai nimenomaisen suostumuksen vuoksi vain niiden tuotteiden osalta, joiden osalta tämä suostumus on annettu. Huomautan lopuksi sivumennen, että vaikka Schweppes on luopunut käyttämästä oikeuksiaan vastustaakseen Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevaa rinnakkaistuontia tietyillä alueilla, joilla sen tavaramerkit on rekisteröity, tämä ei näytä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen antamien tietojen perusteella olevan järjestelmällistä toimintaa vaan koskee ainoastaan internetin muodostamaa jakelukanavaa.

69. Kun Red Paralelan esittämät perustelut on käsitelty, on seuraavaksi tutkittava komission näkemys.

70. Komission mukaan tavaramerkkiin perustuva oikeus sammuu 22.6.1994 annetun tuomion IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) 34 kohdassa lueteltujen tilanteiden lisäksi myös silloin, jos samoilla rinnakkaisilla tavaramerkeillä varustettujen tuotteiden valmistukseen ja kaupan pitämiseen sovelletaan näiden tavaramerkkien haltijoiden harjoittamaa *yhtenäistä kauppapolitiikkaa ja yhtenäistä kaupallista strategiaa*.

71. Tämä näkemys ansaitsee mielestäni unionin tuomioistuimen huomion.

72. Toisin kuin Schweppes, Schweppes International ja Orangina Schweppes Holding väittävät, tämä näkemys perustuu suoraan 22.6.1994 annettuun tuomioon IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) liittyvään oikeuskäytäntöön.

73. Vaikka mikään 22.6.1994 annetun tuomion IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) sanamuodossa ei viittaa nimenomaisesti siihen, että tavaramerkkiin perustuva oikeus voisi sammua muissa kuin kyseisen tuomion 34 kohdassa luetelluissa tilanteissa, yhteisöjen tuomioistuimen perusteluista voidaan helposti todeta, että tämä luettelo on vain viitteellinen.

74. Kuten komissio on aivan oikein korostanut, peruste, johon kyseisessä tuomiossa nojaututaan, jotta voidaan soveltaa sammumisperiaatetta, jos henkilö, jolla on tavaramerkkioikeudet tuontivaltiossa, ja henkilö, joka on laskenut liikkeeseen vientivaltiossa tavaramerkillä varustetut tuotteet, eivät ole samat, on se, että näillä kahdella henkilöllä on keskenään ”taloudellisia sidoksia”.

75. Vaikka yhteisöjen tuomioistuin ei määrittele käsitettä ”taloudelliset sidokset” vaan toteaa ainoastaan, että tällaisia sidoksia on 22.6.1994 annetun tuomion IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) 34 kohdassa tarkoitetuissa kolmessa tilanteessa – eli tapauksessa, jossa on kyseessä käyttöluupa tai tavaramerkkiä koskeva konsessio taikka jossa molemmat yksiköt kuuluvat samaan konserniin – logiikka, joka on 22.6.1994 annetun tuomion IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) perustelujen taustalla, sekä yhteisöjen tuomioistuimen käyttämät sanamuodot antavat viitteitä tästä.

76. Tämä tuomio merkitsee ennen kaikkea terminologista kehitystä aikaisempaan oikeuskäytäntöön nähden. Vaikka yhteisöjen tuomioistuin totesi sitä edeltäneissä tuomioissa kolmannen osapuolen ETA:ssa markkinoille saattamien tuotteiden tuonnin vastustamista koskevan oikeuden sammumisen johtuvan siitä, että tämän kolmannen osapuolen ja tavaramerkin haltijan välillä oli oikeudellista tai taloudellista riippuvuutta koskevia sidoksia,⁵⁶ se hylkäsi tämän muotoilun 22.6.1994 annetussa tuomiossa IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) ja viittasi yksinomaan ”taloudellisiin sidoksiin”, mikä käsite saattaa mahdollisesti kattaa laajemman yritysten välisten suhteiden spektrin liike-elämässä.⁵⁷

77. Tämä terminologinen kehitys heijastaa käsitteellisellä tasolla siirtymistä muodollisesta kriteeristä, jonka mukaan tavaramerkin käytön valvontaa, jota edellytetään sammumiseen, katsotaan harjoitettavan vain kyseisten yhteisöjen välisen tiukan riippuvuussuhteen yhteydessä (on olemassa omistussuhteita tai sopimuksia, joilla virallistetaan määräysvaltasuhde, joka antaa osapuolista toiselle johtamista tai hallinnointia koskevan määräysvallan, johon toisen on alistuttava), olennaisempaan perusteeseen, jonka mukaan merkityksellisiä eivät ole niinkään näiden yhteisöjen väliset suhteet vaan se, että näiden suhteiden ansiosta tavaramerkki on *yhtenäisessä valvonnassa*.⁵⁸

78. Tällainen peruste voi kattaa paitsi 22.6.1994 annetun tuomion IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) 34 kohdassa kuvatut perinteiset tapaukset, joissa tavaramerkin käyttö on yhden ainoan henkilön (käyttöluvan antaja tai valmistaja) tai yhden taloudellisen yksikön (konserni) muodostavan yhteisön valvonnassa, myös tilanteet, joissa tämä käyttö on tuontivaltiossa ja vientivaltiossa kahden eri henkilön – joista kumpikin on kansallisella tasolla tunnustettujen oikeuksien haltija – *yhteisvalvonnassa*, kun nämä toimivat tavaramerkkiä hyödyntäessään yhtenä ja samana etujen keskuksena.

79. Tällaisissa tilanteissa, kuten 22.6.1994 annetun tuomion IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) 34 kohdassa mainituissa tapauksissa, tavaramerkki on yhtenäisessä valvonnassa, koska tavaramerkillä varustettujen tuotteiden valmistuksen ja kaupan pitämisen voidaan katsoa kuuluvan yhdelle ainoalle päätöksentekokeskukselle. Tämä valvonnan yhtenäisyys estää vetoamisen kansalliseen tavaramerkkioikeutta koskevaan lainsäädäntöön kyseisten tuotteiden liikkuvuuden rajoittamiseksi.⁵⁹

⁵⁶ Ks. mm. tuomio 9.7.1985, Pharmon (19/84, EU:C:1985:304, 22 kohta) ja tuomio 17.10.1990, HAG GF (C-10/98, EU:C:1989:359, 12 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

⁵⁷ Korostettakoon, että yhteisöjen tuomioistuin on viittanut tavaramerkkejä koskevassa oikeuskäytännössään useita kertoja samanlaisiin käsitteisiin, joiden ulottuvuutta on ilmeisesti tulkittava joustavasti. Ks. mm. viittaus ”liikesuhteeseen” tai ”erityiseen suhteeseen” 23.2.1999 annetussa tuomiossa BMW (C-63/97, EU:C:1999:82, 51 kohta) ja 17.3.2005 annetussa tuomiossa Gillette Company ja Gillette Group Finland (C-228/03, EU:C:2005:177, 42 kohta), ”konkreettiseen yhteyteen elinkeinotoiminnassa” 12.11.2002 annetussa tuomiossa Arsenal Football Club (C-206/01, EU:C:2002:651) ja 16.11.2004 annetussa tuomiossa Anheuser-Busch (C-245/02, EU:C:2004:717, 60 kohta) tai vielä käsitteeseen ”taloudellisesti sidoksissa oleva yritys” 25.1.2007 annetussa tuomiossa Adam Opel (C-48/05, EU:C:2007:55, 24 kohta).

⁵⁸ Ks. mm. tuomio 22.6.1994, IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261, 39 kohta).

⁵⁹ Ks. vastaavasti tuomio 22.6.1994, IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261, 39 kohta).

80. Jos siis kaksi rinnakkaisten tavaramerkkien haltijaa tai useampi rinnakkaisten tavaramerkkien haltijaa sopivat harjoittavansa yhteisvalvontaa merkkiensä käytön osalta riippumatta siitä, onko niillä yhteinen alkuperä vai ei, jokainen niistä luopuu käyttämästä oikeuttaan vastustaa sitä, että sen omalle alueelle tuodaan tavaramerkillä varustettuja tuotteita, jotka joku muista sopimukseen osallistuvista tavaramerkin haltijoista on saattanut markkinoille vientivaltiossa, koska tällaisen markkinoille saattamisen on katsottava tapahtuneen sen suostumuksella.

81. Jotta tällainen sammumisvaikutus toteutuisi, on kuitenkin tärkeää, että sopimuksessa määrätään mahdollisuudesta *määrittää suoraan tai epäsuorasti tuotteet, jotka varustetaan tavaramerkillä, ja valvoa niiden laatua*. Tämä vaatimus, joka ilmaistaan selkeästi 22.6.1994 annetun tuomion IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) 37 ja 38 kohdassa sekä 17.10.1990 annetun tuomion HAG GF (C-10/89, EU:C:1990:359) 13 kohdassa, liittyy tavaramerkin keskeiseen tehtävään sillä varustettujen tuotteiden (tai palvelujen) kaupallisen alkuperän osoittajana. Tässä yhteydessä on korostettava, että kun tavaramerkki on yhtenäisessä valvonnassa, jota harjoittaa kaksi tai useampia rinnakkaisten oikeuksien haltijaa, tämä tehtävä on ymmärrettävä siten, että alkuperä, joka tavaramerkillä pyritään takaamaan, ei liity yritykseen, joka on vastuussa tavaroiden valmistuksesta, vaan keskukseen, josta näiden tavaroiden tarjontaan liittyvät strategiset valinnat ovat lähtöisin.

82. Edellä mainittua valvonnan kohteeseen liittyvää täsmennystä koskevalla varauksella arvioin siten komission tavoin, että ei ole mahdotonta, että yhden ainoan tavaramerkin alueellisesti rajattuun luovutukseen perustuvan jaon seurauksena syntyvien rinnakkaisten tavaramerkkien haltijoiden voitaisiin katsoa olevan ”taloudellisesti sidoksissa” sammumisperiaatteen soveltamisen kannalta, jos ne yhteensovittavat kaupalliset politiikkansa tarkoituksena valvoa yhdessä tavaramerkkiensä käyttöä.⁶⁰

83. Tätä näkemystä vastaan tämän asian käsittelyn kuluessa esitetyt väitteet eivät mielestäni voi menestyä.

84. Ensinnäkin – toisin kuin on väitetty – tällainen näkemys ei merkitse 17.10.1990 annetun tuomion HAG GF (C-10/89, EU:C:1990:359) ja 22.6.1994 annetun tuomion IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) kyseenalaistamista.

85. Näissä tuomioissa omaksutulle ratkaisulle oli näet asetettu edellytys, jonka mukaan luovutuksen jälkeen kukin tavaramerkki yhteisestä alkuperästään huolimatta *itsenäisesti* täyttää tehtävänsä sen takaamiseksi, että tavaramerkillä varustetuilla tavaroilla on yksi ainoa alkuperä.⁶¹ Ainoastaan siinä tapauksessa, että tämä edellytys täyttyy, oikeus vastustaa tavaramerkillä varustettujen tuotteiden vapaata liikkuvuutta – oikeus, jota yhtenäisen tavaramerkin haltijalla *ei itsellään ole* sen jakamishetkellä – voidaan tunnustaa tämän jakamisen perusteella syntyneiden rinnakkaisten tavaramerkkien haltijoille sillä seurauksella, että näiden tuotteiden rinnakkaiskauppa, joka oli sallittua ennen luovutusta, kielletään. Kyseinen edellytys ei kuitenkaan selvästi täyty, jos luovuttaja ja luovutuksensaaja(t) sopivat, että ne käyttävät tavaramerkkejään yhdessä, ja omaksuvat kaupallisen strategian, jonka tarkoituksena on se, että varjellaan ja ylläpidetään niiden merkkien yhtenäisen tavaramerkin imagoa markkinoilla.

86. Se, että sammumisperiaatetta sovelletaan tällaisessa tapauksessa, ei ole ainoastaan 17.10.1990 annetun tuomion HAG GF (C-10/89, EU:C:1990:359) ja 22.6.1994 annetun tuomion IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) mukaista, vaan palvelee myös tarkoitusta, joka on ohjannut yhteisöjen tuomioistuinta näissä tuomioissa, eli oikean tasapainon löytämistä tavaroiden vapaata liikkuvuutta ja tavaramerkkiin perustuvien oikeuksien suojaa koskevien vastakkaisten tavoitteiden välillä. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt 22.6.1994 annetun

⁶⁰ Korostettakoon, että samanlaisen näkemyksen esitti vuonna 2006 Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Yhdistynyt kuningaskunta) asiassa Doncaster Pharmaceutical Group Ltd v. Bolton Pharmaceutical 100 Ltd [2006] EWCA civ. 661. Koska liikeitoimi suoritettiin asianosaisten kesken, asiassa ei esitetty ennakkoratkaisupyyntöä.

⁶¹ Ks. tuomio 17.10.1990, HAG GF (C-10/89, EU:C:1990:359, 18 kohta).

tuomion IHT Internationale Heiztechnik ja Danzinger (C-9/93, EU:C:1994:261) 39 kohdassa, tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevat perustamissopimuksen määräykset ovat esteenä sellaisten kansallisten lainsäädäntöjen soveltamiselle, joissa sallitaan tavaramerkkilainsäädäntöön vetoaminen sellaisella tavaramerkillä, jonka käyttö on *yhtenäisessä valvonnassa*, varustetun tuotteen vapaan liikkuvuuden estämiseksi. Tavaramerkkioikeuden tavoitteena ei näet ole sen salliminen, että tavaramerkin haltijat eristävät kansalliset markkinat ja siten edistävät jäsenvaltioiden välillä mahdollisesti olevien hintaerojen ylläpitämistä.⁶²

87. Toiseksi ei voida väittää, että sellaisten rinnakkaisten tavaramerkkien haltijoiden välinen suhde, jotka sopivat merkkiensä yhteisestä hallinnoinnista, ei ole rinnastettavissa käyttöluvan antajan ja sen käyttöluvanhaltijoiden, valmistajan ja sen jälleenmyyjien eikä myöskään samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden väliseen suhteeseen. Kuten olen näet korostanut edellä tässä ratkaisuehdotuksessa, sammumisen aiheuttaa tavaramerkkiä koskevan valvonnan yhtenäisyys, joka perustuu kaikkiin näihin suhteisiin, eikä niiden muodolliset ominaisuudet.

88. Pitää tosin paikkansa, että tavaramerkin haltija hyötyy suoraan tai epäsuorasti siitä, että sen käyttöluvanhaltija tai jälleenmyyjä tai saman konsernin yhtiö laskee tavaramerkillä varustetun tuotteen liikkeeseen ensi kertaa, mitä ei sitä vastoin tapahdu silloin, kun kyseisen liikkeeseenlaskemisen suorittaa rinnakkaisen tavaramerkin haltija. Ilman tällaista hyötyä voitaisiin kiistää se, että olisi tapahtunut markkinoille saattaminen, josta voi seurata tavaramerkin haltijan oikeuden sammuminen. Tämän ratkaisuehdotuksen 30 kohdassa mainittu ”markkinoille saattamisen” käsitteeseen liittyvä oikeuskäytäntö näyttää tarjoavan tämänsuuntaisen perustan.

89. Korostettakoon tässä yhteydessä, että korvauksen saaminen tuotteen ensimmäisestä kaupan pitämisestä ei ole tavaramerkkioikeuden erityinen kohde, toisin kuin muun henkisen omaisuuden tai teollisen omaisuuden, kuten patentin, vaan, kuten edellä totesin, ”yksinoikeus tavaramerkin käyttämiseen laskettaessa tuote ensimmäisen kerran liikkeeseen”.⁶³ Tästä seuraa, kuten julkisasiamies Jacobs totesi ratkaisuehdotuksensa Bristol-Myers Squibb ym. (C-427/93, C-429/93, C-436/93, C-71/94 ja C-232/94, EU:C:1995:440) 61 kohdassa, että oikeuksien sammumisen periaatteen soveltamisen kannalta ei ole merkitystä sillä, saako oikeuden haltija kohtuullisen vastikkeen myynnistä, vaan sillä, tapahtuuko myynti tämän suostumuksella. Tämän ratkaisuehdotuksen 30 kohdassa mainitulla oikeuskäytännöllä on siten katsottava pyrittävän pikemminkin täsmentämään ajankohtaa, jona tavaramerkillä varustetut tuotteet lasketaan liikkeeseen, kuin vahvistamaan sammumisen ehdoton edellytys.⁶⁴

90. Kolmanneksi on niin, toisin kuin erityisesti Schweppees esittää, että tavaramerkin alueellisesti rajattua luovuttamista tavaramerkkioikeuksien hyväksyttynä siirtojärjestelynä ei myöskään kyseenalaistettaisi, jos unionin tuomioistuimien omaksuisi komission puoltaman näkemyksen, kuten ehdotan. Kunhan tällaisen luovutuksen osapuolet noudattavat kilpailusääntöjä, ne saavat näet edelleen määrätä vastavuoroisesta myyntikiellosta alueillaan, kuten silloin, kun kyseessä on yksinomainen käyttöoikeussopimus. Tavaramerkillä varustettujen tuotteiden liikkuminen alueelta toiselle olisi siis mahdollista luovutussopimusta rikkomatta vain silloin, jos kolmas osapuoli suorittaa tuonnin.

91. Neljänneksi ja arkaluonteisempana seikkana unionin tuomioistuimessa keskusteltiin siitä, kuka olisi velvollinen esittämään näytön siitä, että rinnakkaisten tavaramerkkien haltijat ovat yhteensovittaneet toimintansa siten, että kyseessä on edellä täsmennetty valvonnan yhtenäisyys.

⁶² Ks. mm. tuomio 11.7.1996, MPA Pharma (C-232/94, EU:C:1996:289, 19 kohta).

⁶³ Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 28 kohta.

⁶⁴ Ks. kuitenkin julkisasiamies Jääskisen päinvastainen ratkaisuehdotus L'Oréal ym. (C-324/09, EU:C:2010:757, 47 ja 73 kohta).

92. Koska yhtäältä tällaisen näytön esittäminen saattaa osoittautua kolmannelle osapuolelle objektiivisesti arvioiden vaikeaksi, komission esityksen mukaisesti vaikuttaisi kohtuulliselta mukauttaa sääntöä, jonka mukaan on lähtökohtaisesti rinnakkaistuojan tehtävänä näyttää toteen tosiseikat, jotka osoittavat tavaramerkkiin perustuvan oikeuden sammumisen.⁶⁵ Muistutettakoon tässä yhteydessä siitä, että unionin tuomioistuin hyväksyy todistelutaakan kääntämisen erityisesti silloin, kun kyseisen säännön soveltaminen mahdollistaisi sen, että tavaramerkin haltija eristää kansalliset markkinat ja siten edistää jäsenvaltioissa mahdollisesti olevien hintaerojen ylläpitämistä.⁶⁶

93. Kuten Schweppes-konsernin yhtiöt vaativat, on toisaalta vahvistettava selkeät todistelua koskevat säännöt, koska muussa tapauksessa luotaisiin epävarma tilanne rinnakkaisten kansallisten tavaramerkkien haltijoiden vahingoksi.

94. Vaikka pääasian kohteena olevien kaltaisissa tilanteissa olisi liiallista vaatia rinnakkaistuoja esittämään näyttö siitä, että tavaramerkki on vientivaltiossa ja tuontivaltiossa yhtenäisessä valvonnassa, sen tehtävänä on kuitenkin esittää täsmällisten ja yhtäpitävien indisioiden kokonaisuus, josta voidaan päätellä tällaisen valvonnan olemassaolo. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kuvaamat tosiseikat, jotka on mainittu tämän ratkaisuehdotuksen 10 kohdassa, ovat olosuhteita, jotka saattavat olla tällaisia indisioita.

95. Kun on olemassa joukko täsmällisiä ja yhtäpitäviä indisioita, on tavaramerkin haltijan, joka aikoo vastustaa tavaramerkillä varustettujen tuotteiden tuontia alueelleen, tehtävänä osoittaa, että vientivaltion tavaramerkin haltijan kanssa ei ole tehty mitään sopimusta eikä mitään yhteensovittamistoimia tavaramerkin alistamiseksi yhtenäiseen valvontaan.

96. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida kaikkien yksittäistapaukseen liittyvien seikkojen valossa ja pyydettyään tarvittaessa luovutus sopimuksen ja muiden asiaankuuluvien asiakirjojen esittämistä rinnakkaisten tavaramerkkien haltijoiden välisten siteiden selventämiseksi, täytyvätkö tuontivaltion tavaramerkin haltijan oikeuden sammumisen edellytykset kyseisten tuotteiden osalta.

97. Tässä yhteydessä on tärkeää muistaa, että tällaisten edellytysten voidaan katsoa täyttyvän vain silloin, jos tavaramerkkiä koskeva yhtenäinen valvonta antaa sitä harjoittaville yksiköille mahdollisuuden määrittää suoraan tai epäsuorasti tuotteet, jotka varustetaan tavaramerkillä, ja valvoa niiden laatua.

Vastaukset ennakkoratkaisukysymyksiin

98. Edellä esitetyn selvityksen perusteella ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin on vastattava mielestäni yhdessä siten, että SEUT 36 artikla ja direktiivin 2008/95 7 artiklan 1 kohta ovat esteenä sille, että kansallisen tavaramerkin haltijan käyttöluvanhaltija vetoaa yksinoikeuteen, joka ensin mainitulla on sen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, jossa kyseinen tavaramerkki on rekisteröity, vastustaakseen sitä, että tähän valtioon tuodaan ja/tai tässä valtiossa pidetään kaupan samalla tavaramerkillä varustettuja tuotteita, jotka ovat peräisin jostain toisesta jäsenvaltiosta, jossa tämä tavaramerkki, joka kuului aikaisemmin sellaisen konsernin omaisuuteen, johon kuuluvat sekä tuontivaltion tavaramerkin haltija että sen käyttöluvanhaltija, on sellaisen kolmannen henkilön hallussa, joka on saanut siihen oikeudet luovutuksen perusteella, jos seurauksena on, kun otetaan huomioon tuontivaltion tavaramerkin haltijan ja vientivaltion tavaramerkin haltijan väliset taloudelliset sidokset, että nämä tavaramerkit ovat yhtenäisessä valvonnassa ja että tuontivaltion tavaramerkin haltijalla on mahdollisuus määrittää suoraan tai epäsuorasti tuotteet, jotka varustetaan tavaramerkillä vientivaltiossa, sekä valvoa niiden laatua.

⁶⁵ Ks. tuomio 8.4.2003, Van Doren + Q (C-244/00, EU:C:2003:204, 35 ja 36 kohta).

⁶⁶ Ks. tuomio 8.4.2003, Van Doren + Q (C-244/00, EU:C:2003:204, 38 kohta), jossa viitataan tilanteisiin, joissa tavaramerkin haltija myy tuotteitaan ETA:ssa yksinoikeuteen perustuvan jakelujärjestelmän välityksellä.

Ratkaisuehdotus

99. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Juzgado de lo Mercantil n° 8 de Barcelonan esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

SEUT 36 artikla ja jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä 22.10.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/95/EY 7 artiklan 1 kohta ovat esteenä sille, että kansallisen tavaramerkin haltijan käyttöluvanhaltija vetoaa yksinoikeuteen, joka ensin mainitulla on sen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, jossa kyseinen tavaramerkki on rekisteröity, vastustaakseen sitä, että tähän valtioon tuodaan ja/tai tässä valtiossa pidetään kaupan samalla tavaramerkillä varustettuja tuotteita, jotka ovat peräisin jostain toisesta jäsenvaltiosta, jossa tämä tavaramerkki, joka kuului aikaisemmin sellaisen konsernin omaisuuteen, johon kuuluvat sekä tuontivaltion tavaramerkin haltija että sen käyttöluvanhaltija, on sellaisen kolmannen henkilön hallussa, joka on saanut siihen oikeudet luovutuksen perusteella, jos seurauksena on, kun otetaan huomioon tuontivaltion tavaramerkin haltijan ja vientivaltion tavaramerkin haltijan väliset taloudelliset sidokset, että nämä tavaramerkit ovat yhtenäisessä valvonnassa ja että tuontivaltion tavaramerkin haltijalla on mahdollisuus määrittää suoraan tai epäsuorasti tuotteet, jotka varustetaan tavaramerkillä vientivaltiossa, sekä valvoa niiden laatua.